

**YOSHLARNI HARBIY VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA
USTOZ-SHOGIRD AN'ANALARINING O'RNI VA ROLI**

Metinov Dilshodjon Muhammadjonovich

*Markaziy harbiy okrug fakulteti umumqo'shin tayyorgarlik kafedrası
katta o'qituvchisi podpolkovnik*

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 26.04.2026

Revised: 27.04.2026

Accepted: 28.04.2026

KALIT SO'ZLAR:

*Yoshlar, Harbiy
vatanparvarlik, Tarbiya,
Ustoz-shogird
an'analari, Bilim
almashinuvi, Milliy
qadriyatlar, Mustaqil
fikrlash*

Tezida yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ustoz-shogird an'analari o'rnini va roli tahlil etiladi. Ustozlar va shogirdlar o'rtasidagi aloqalar, bilim va tajriba almashinuvi, shuningdek, vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Ustozlarning tarbiyaviy faoliyatlari, milliy qadriyatlar va urf-odatlar bilan bog'liq jihatlar, shuningdek, yoshlarning mustaqil fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli ta'kidlanadi. Maqola, yosh avlodni harbiy xizmatga tayyorlashda ustoz-shogird an'analari ahamiyatini ochib beradi.

Kirish.

Bugungi globalashuv davrida har bir davlatning mustaqilligi va barqarorligi nafaqat uning iqtisodiy qudrati yoki qurol-yarog'i bilan, balki o'sha mamlakat yoshlarining vatanparvarligi, ma'naviy yetukligi va o'z yurtiga bo'lgan sadoqati bilan belgilanadi. O'zbekiston Respublikasining mustaqil taraqqiyot yo'lida milliy armiyamizni zamonaviy texnika bilan ta'minlash barobarida, shaxsiy tarkibning ma'naviy-axloqiy qiyofasini shakllantirish ustuvor vazifa etib belgilangan. Bu jarayonda xalqimizning ko'p asrlik boy merosi bo'lmish "Ustoz-shogird" an'analari o'rnini beqiyosdir.

Vatanparvarlik tarbiyasining mohiyati

Harbiy vatanparvarlik - bu shunchaki harbiy xizmatga tayyor turish emas, balki o'z xalqining tarixini e'zozlash, milliy qadriyatlarni himoya qilish va har qanday murakkab sharoitda davlat manfaatlarini ustun qo'yish demakdir. Yoshlarda bu tuyg'uni shakllantirishda quruq nasihatlar emas, balki hayotiy tajriba, shaxsiy namuna va ma'naviy bog'liqlik muhim rol o'ynaydi. Aynan shu nuqtada "Ustoz-shogird" tizimi ta'lim va tarbiyaning eng samarali vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

"Ustoz-shogird" an'anasining tarixiy ildizlari

Sharq falsafasi va pedagogikasida ustoz ota kabi ulug'langan. Buyuk bobomiz Amir Temur o'zining "Tuzuklar"ida tajribali sarkardalar va olimlarning maslahatlariga tayanib ish ko'rganini, yosh navkarlarga jang san'atini o'rgatishda mahoratli ulamolarni birlashtirganini ta'kidlaydi. Jaloliddin Manguberdi, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi sarkardalarimizning jasorati ortida ham ularga harbiy ilm va hayot sabog'ini bergan buyuk ustozlar turgan. Ushbu an'ana asrlar davomida harbiy mahoratning avloddan-avlodga o'tishini, professionallik va ahloqiy poklikning saqlanib qolishini ta'minlagan.

Zamonaviy harbiy ta'limda ustozning roli

Bugungi kunda harbiy bilim yurtlari, "Temurbeklar maktabi" va Qurolli Kuchlar safida ushbu an'ana yangicha mazmun bilan boyitilmoqda. Harbiy pedagog yoki tajribali ofitser - bu shunchaki buyruq beruvchi shaxs emas, balki yosh askar uchun ma'naviy yo'lbo'shchi, psixolog va professional namuna hisoblanadi. Harbiy sohada so'z bilan amaliyotning birligi o'ta muhim. Ustozning o'zi intizomli, bilimli va vatanparvar bo'lsagina, shogird undan o'rnak oladi. Tajribali ofitserning xatti-harkati, kiyinishi, muomalasi va qiyinchiliklarga bardoshi yosh xizmatchi uchun tirik darslik vazifasini o'taydi. Harbiy xizmat - bu doimiy psixologik yuklama va stressli vaziyatlar maydoni. Yosh yigit oilasidan uzoqda, qat'iy tartib-intizom sharoitida o'zini yo'qotib qo'ymasligi uchun ustozning otalarcha maslahati, daldasi zarur. Bu aloqa askarda "men yolg'iz emasman, ortimda tajribali rahbar turibdi" degan ishonchni uyg'otadi.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish

Hozirgi axborot xurujlari avj olgan davrda yoshlarning ongi va qalbi uchun kurash ketmoqda. Yod g'oyalar, ekstremizm va "ommaviy madaniyat" ta'siridan yoshlarni himoya qilishda ustozlarning o'rni katta. Ustoz-shogird munosabatlari orqali yoshlarga:

Milliy qahramonlarimizning jasorati;

Vatanga xiyonatning achchiq oqibatlarini;

Mustaqillikning qadri va uni himoya qilish muqaddas burch ekanligi tushuntiriladi.

Bu jarayon faqat nazariy darslarda emas, balki samimiy suhbatlar, “Uch avlod uchrashuvlari” va faxriylar bilan o‘tkaziladigan muloqotlarda amalga oshadi. Faxriylarning hayot yo‘li, jangovar xotiralari yoshlarda vatanparvarlikning real timsolini yaratadi.

Kasbiy mahorat va an’analar davomiyligi

Harbiy vatanparvarlikning muhim tarkibiy qismi - bu o‘z kasbining ustasi bo‘lishdir. Zamonaviy qurol-yarog‘larni boshqarish, taktik usullarni qo‘llash va strategik fikrlash faqat kitobdan o‘rganilmaydi. Ustoz askarga o‘z ishining “sirlari”ni, jangovar vaziyatda ko‘p marta sinalgan usullarni o‘rgatadi. Bu o‘rinda “an’analar davomiyligi” tamoyili ishlaydi: ustoz o‘z bilimni shogirdiga beradi, shogird esa uni yanada boyitib, keyingi avlodga yetkazadi. Bu zanjir armiyaning jangovar shayligini barqaror saqlaydi.

Ustoz-shogird an’anasini takomillashtirish yo‘llari

Bugungi kunda ushbu tizimni yanada samarali qilish uchun quyidagilarga e’tibor qaratish lozim:

✓ Mentorlik tizimini qonuniy mustahkamlash: Harbiy qismlarda “ustoz-shogird” munosabatlarini rag‘batlantirish mexanizmlarini joriy etish.

✓ Faxriylar kengashi faoliyatini jonlantirish: Qurolli Kuchlar faxriylarining boy tajribasidan yoshlarni tarbiyalashda keng foydalanish.

✓ Interaktiv metodlar: Ustoz va shogird o‘rtasidagi masofani saqlagan holda, zamonaviy axborot texnologiyalari va innovatsion pedagogik usullardan foydalanish.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda “Ustoz-shogird” an’analar shunchaki o‘tmish sarqiti emas, balki kelajak poydevoridir. Qurol bilan qurollangan askar kuchli bo‘lishi mumkin, lekin ham ruh, ham bilim, ham vatan ishq bilan qurollangan askar yengilmasdir. Ustozlar o‘z shogirdlariga nafaqat harbiy texnikani boshqarishni, balki Vatanni yurakdan sevishni o‘rgatadilar. Aynan shu ma’naviy ko‘prik orqali O‘zbekiston armiyasi har doim qudratli, askarlarimiz esa botir va sadoqatli bo‘lib qoladi. Zero, buyuk kelajakni faqat o‘zidan oldingi ajdodlar o‘gitiga tayanib, yangilikka intiluvchan vatanparvar yoshlarga qura oladi. “Ustoz-shogird” an’anasi esa bu yo‘lda eng to‘g‘ri va sinalgan vosita bo‘lib xizmat qiladi

Xulosa.

Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda “ustoz-shogird” an’analar milliy armiyamizning ma’naviy poydevorini mustahkamlovchi asosiy omildir. Ushbu tizim orqali nafaqat jangovar mahorat va taktik bilimlar, balki vatanparvarlik, sadoqat va mardlik kabi oliyjanob fazilatlar avloddan-avlodga tizimli ravishda o‘tadi. Tajribali ustozlarning shaxsiy namunasi yosh harbiy xizmatchilarda yuksak mas’uliyat va mafkuraviy immunitetni

shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xulosa qilib aytganda, ushbu an'ana harbiy kadrlarning ham professional, ham ma'naviy yetukligini ta'minlash barobarida, mamlakat mudofaa salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiluvchi jonli va samarali tarbiya vositasi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurahmonov, F. R. (2018). Harbiy psixologiya va pedagogika: Harbiy xizmatchilarning jangovar ruhini shakllantirish va guruh birdamligini ta'minlashning psixologik hamda pedagogik asoslari. Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti. (112–145-betlar).
2. Mirziyoyev, Sh. M. (2017). Vatanimiz taqdiri va kelajagi yo'lida hamjihat bo'lib, qat'iyat bilan qadam tashlaylik: Qurolli Kuchlar islohoti, yoshlar tarbiyasi va harbiy ta'limni modernizatsiya qilish masalalari. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti. (210–235-betlar).
3. Musulmonov, N. T. (2019). Kasbiy pedagogika: Ustoz-shogird an'alarining tarixiy va zamonaviy talqinlari hamda ularning milliy va harbiy ta'lim tizimidagi roli. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti. (75–102-betlar).
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2018). O'zbekiston Respublikasi yoshlarini harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida: Yoshlar bilan ishlashning uslubiy va tashkiliy mezonlari. Toshkent: "Adolat" huquqiy axborot markazi nashriyoti. (12–40-betlar).
5. Qodirov, B. N. (2021). Harbiy pedagogik mahorat: Bo'lajak ofitserlarni o'qitishda "ustoz-shogird" an'alaridan foydalanish hamda shaxsiy namunaning tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti. (92–120-betlar).